

Nr 226.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om
ändring i 7, 10 och 11 kap. vattenlagen; given Stock-
holms slott den 9 mars 1945.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill
Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att an-
taga härvid fogade förslag till lag om ändring i 7, 10 och 11 kap. vattenlagen.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

F ö r s l a g
till
L a g
om ändring i 7, 10 och 11 kap. vattenlagen.

Härigenom förordnas, att 7 kap. 22 och 41 §§, 10 kap. 33, 68 och 74 §§ samt 11 kap. 17 § 42 vattenlagen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

7 KAP.

22 §.

Med avseende — — — nu sagts.

Med båtnad — — — nämnda djup.

Till båtnad av marks torrläggning skall ock hänföras förmån av förbättrade betingelser för marks brukning eller användning för annat ändamål; och skall därvid båtnad i avseende å marks brukning anses som jordförbättring.

Ej må — — — eljest förändras.

41 §.

Å företag — — — motsvarande tillämpning.

Visas efter det vattenavledningsföretag blivit utfört, att därigenom vinnes stadigvarande minskning i kostnaderna för flottningen i allmän flottled eller för flottledens underhåll, må de flottande på taian av deltagarna förpliktas att erlægga högst så stor del av det belopp, vartill kostnadsminskningen kan skattas, som svarar mot förhållandet mellan å ena sidan företagets anläggningskostnad och å den andra den beräknade båtnaden därav för mark, som beröres av företaget; och skall flottledens bidrag av de flottande betalas i den ordning, som finnes stadgad beträffande allmän flottleds anläggningskostnad. Å oguldet kapitalbelopp skall gäldas ränta efter den räntefot, som finnes skälig. För bidrag, som nu nämnts, förvärvas ej delaktighet i företaget, och vare förty de flottande ej skyldiga att taga del i framtida kostnad för detta.

¹ Senaste lydelse av 7 kap. 22 och 41 §§ se SFS 1920: 459, av 10 kap. 33, 68 och 74 §§ se SFS 1941: 614 samt av 11 kap. 17 § se SFS 1944: 87.

10 KAP.

33 §.

Förordnande, som — — — ersättning därför.

Vad i 2 § stadgas om ställande av säkerhet för förrättningskostnaden äge tillämpning jämväl i fråga om förordnande enligt denna §.

Beträffande företag, som avser torrläggning av mark, äger Konungen förordna, att ansökan, som i första stycket sägs, skall ingivas till annan myndighet än Konungens befallningshavande.

68 §.

Har i — — — angående företaget.

Har fiskeritjänsteman enligt 43 § förordnats att avgiva yttrande angående företaget, skall avskrift av förslaget till utlåtande utan dröjsmål översändas till honom, såframt han haft något att erinra med anledning av företaget.

I fråga — — — till fisketillsynsmyndigheten.

74 §.

Avskrift av — — — nämnda ställen.

I andra — — — avskrift därav.

Har fiskeritjänsteman enligt 43 § förordnats att avgiva yttrande angående företaget, skall avskrift av utlåtandet eller ock meddelande jämte underrättelse, som i första stycket sägs, inom samma tid översändas till honom, såframt han haft något att erinra med anledning av företaget.

I fråga om företag enligt 8 kap. skall avskrift av utlåtandet eller meddelande jämte underrättelse, som i första stycket sägs, översändas till fisketillsynsmyndigheten.

11 KAP.

17 §.

---

42. talan jämlikt 7 kap. 29 § om skyldighet för ägare av mark att deltaga i kostnaden för diknings-, vattenavlednings- eller invallningsföretag eller om sådan jämkning av bidragsskyldigheten, som i nämnda lagrum omförmäles, så ock talan jämlikt 7 kap. 41 § andra stycket om bidrag med anledning av båtnad, som genom vattenavledning eller invallning tillskyndas allmän flottled;

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1945.

I fråga om ärende, däri utlåtande av synemän eller utslag av vattendomstol meddelats före nya lagens ikraftträdande, skall 7 kap. 22 § nya lagen ej äga tillämpning.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari 1945.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med statsrådet Rubbestad anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, fråga om *vissa ändringar i vattenlagen*.

Föredraganden anför följande.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 september 1942 tillkallade statsrådet Domö samma dag sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag angående den statsunderstödda torrläggningens verksamheten jämte därmed sammanhängande frågor. De sakkunniga, som antagit benämningen 1942 års torrläggningssakkunniga,¹ ha i betänkade den 28 november 1944 (SOU 1944: 56) framlagt bland annat förslag till lag om ändring i vissa delar av vattenlagen.

Förslaget avser införande av sådana ändrade grunder för bedömande av båtnaden av marks torrläggning för jordbruksdrift att hänsyn komme att tagas även till förbättrade brukningsförhållanden, skyldighet för flottande att i vissa fall bidra till kostnad för torrläggningens företag, ändrat förfarande i vissa fall vid förordnande av förrättningsman enligt 10 kap. 32 § vattenlagen och förbättrat tillgodoseende av fiskets intressen vid planläggande av torrläggningens företag. Lagförslaget torde böra fogas såsom bilaga till protokollet i detta ärende (*Bilaga A*).

Över de sakkunnigas betänkande ha yttranden avgivits av vattenöverdomstolen och rikets vattenrättsdomare, statskontoret, riksräkenskapsverket, lantbruksstyrelsen, lantmåteristyrelsen, domänstyrelsen, skogsstyrelsen, egna-hemsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, allmänna lönenämnden, lantbrukshögskolans styrelse och lärarråd, tekniska högskolans styrelse och

¹ De sakkunniga voro dåvarande statssekreteraren B. Näsgård, ordförande, professorn vid lantbrukshögskolan G. H. Flodkvist, förvaltaren B. E. Hj. Eklundh, lantbruksingenjören A. H. Welin-Berger, sekreteraren i Skaraborgs läns hushållningssällskap P. E. Enderstein och t. f. revisionssekreteraren G. U. Schirén, tillika sekreterare. Vid behandling av frågor om båtnad av jords torrläggning m. m. biträddes de sakkunniga av häradshövdingen E. M. Holm och f. d. vattenrättsingenjören S. Aspegren.

lärarkollegium, samtliga länsstyrelser och hushållningssällskap, 1942 års jordbrukskommitté, överlantmätaren i Blekinge län, fiskeriintendenten i mel-lersta distriktet, ett flertal lantbruksingenjörer, föreningen statens lantbruks-ingenjörer, föreningen lantbruksingenjörsassistenter, föreningen Sveriges jordbrukskonsulenter, Sveriges lantbruksförbund, riksförbundet landsbyg-dens folk (R. L. F.), Sveriges allmänna lantbrukstjänstemannaförbund, Sve-riges agronom- och lantbrukslärareförbund, svenska flottledsförbundet, stats-verkens ingenjörsförbund, svenska naturskyddsföreningen, svenska bygg-nadsentreprenörföreningen och Dalelvarnes flottningsförening.

Jag anhåller nu att få upptaga detta ärende till behandling. Åtskilliga i samband därmed stående frågor rörande den statsunderstödda torrläggnings-verksamheten anmälas av statsrådet Rubbestad.

1. Grunderna för bedömande av båtnad av marks torrläggning för jordbruksdrift.

Gällande bestämmelser.

I 7 kap. vattenlagen meddelas bestämmelser om torrläggning av mark genom dikning, vattenavledning eller invallning.

Lagen giver icke någon definition av begreppet dikning men därmed torde i första hand avses sådana torrläggningssåtgärder, som låta sig genomföras utan någon mera väsentlig förändring av vattenförhållandena i sjöar och vattendrag. Såsom vattenavledning betecknas i lagen åtgärd, varigenom någon vill för torrläggning av sin mark sänka eller uttappa sjö eller annan vatten-samling, fördjupa, utvidga eller räta älv, å eller annat vattendrag eller eljest avleda vatten därifrån. Invallning åter angives innebära att någon vill för sin marks torrläggning vid eller i vattendrag, sjö eller annan vattensamling eller havet göra vall eller annan byggnad till skydd mot vattnet.

Den som vill genomföra ett torrläggningsföretag kan gentemot annan jord-ägare som har nytta av företaget göra gällande skyldighet att deltaga i före-taget. I detta hänseende stadgas beträffande dikning — vilket stadgande äger motsvarande tillämpning i fråga om vattenavledning och invallning — att om dike som någon vill upptaga är till båtnad jämväl för annans mark, den-ne är skyldig att taga del i dikningen. Vidare gäller, att all mark, för vilken torrläggningen medför båtnad och vars ägare skola däri taga del, skall ut-göra en samfällighet i avseende å företaget. Till grund för kostnadernas för-delning mellan de i samfälligheten delaktiga verkställes en båtnadsberäkning. Som allmän regel gäller nämligen, att delägare i torrläggningssamfällighet är skyldig att taga del i kostnaden för torrläggningen i mån av värdet å den båtnad som därigenom beredes hans mark. Beträffande sjösänkning och in-vallning stadgas dock, att föreskriften om tvångsdelaktighet icke äger tillämp-ning med mindre den beräknade båtnaden av företaget med mer än hälften faller å egendom, tillhörig den som sökt företaget eller honom och andra vilka förenat sig med honom därom.

Båtnadsberäkningen är emellertid av betydelse även i vissa andra avseen-

den. Sålunda gäller i fråga om vattenavledning och invallning att, om för sådant ändamål erfordras att annan tillhörigt strömfall borttages eller dess fallhöjd minskas eller att till men för annans egendom vattenförhållandena ändras i vattendrag, sjö eller annan vattensamling, sådan åtgärd ej är tillåten utan att nyttan därav efter avdrag av kostnaden för dess verkställande finnes överstiga skadan och intrånget å annans egendom.

Båtnadsberäkningen har därjämte enligt nu gällande bestämmelser ett avgörande inflytande på frågan om ett torrlägningsföretag skall anses berättigat till statsunderstöd i form av bidrag från statens avdikningsanslag eller lån från statens avdikningslånefond. I dessa hänseenden gäller enligt kungörelser den 30 juni 1939 (nr 431 och 432), att bidrag respektive lån i regel kan beviljas endast om den av lantbruksstyrelsen godkända kostnaden för företaget understiger eller högst uppgår till värdet av båtnaden, beräknad såsom värdet av ökad alstringsförmåga hos åker, slätter- och betesvall.

Beträffande det rättsliga förfarandet vid genomförandet av ett dikningsföretag med tvångsdelaktighet gäller, att besked skall på förhand inhämtas huru och under vilka villkor arbetet må göras. I fråga om vattenavlednings- och invallningsföretag skall sådant besked inhämtas även då sannolika skäl föreligga att allmän eller enskild rätt förnärmas eller så snart två eller flera skola med särskilda andelar taga del i företaget. Ansökan om tillstånd till torrlägningsföretag skall ingivas till länsstyrelsen, varefter frågan prövas vid syneförrättning enligt bestämmelserna i 10 kap. Till förrättningsman skall förordnas statens lantbruksingenjör eller annan som förklarats därtill behörig. Sedan alla vid syneförrättningen förefallande frågor blivit utredda, skall utlåtande upprättas angående företaget. I vissa fall skall utlåtandet underställas vattendomstolens prövning. Besvär över utlåtandet anföres hos vattendomstolen.

Vad som vid syneförrättning skall betraktas som båtnad av marks torrläggning bestämmes i 7 kap. 22 § vattenlagen. Med avseende å mark, vars nytta av torrläggning består i höjning av dess alstringsförmåga, d. v. s. mark som torrlägges för jordbruksändamål, skall såsom båtnad (jordförbättring) anses den genom det ökade torrlägningsdjupet åstadkomna eller möjliggjorda höjningen i alstringsförmågan. Med båtnad av marks torrläggning i andra fall förstås den värdeökning marken vinner genom torrläggningen. Enligt 10 kap. 60 § skola synemännen för utrönande av värdet å båtnaden efter undersökning uppskatta marken såväl i dess skick före företaget som ock i det skick, vari den antages komma efter företagets fullbordan.

Före vattenlagens tillkomst funnos bestämmelser om torrläggning av mark i lagen den 20 juni 1879 om dikning och annan avledning av vatten. I dess 41 § stadgades, att vid uppskattning av jords förbättring avseende borde fästas å ena sidan å jordens större eller mindre bördighet i dess av vatten besvärade skick och den avkomst, som jorden i sådant skick kunde under vanliga förhållanden lämna, samt å andra sidan å den bördighet, vilken till följd av jordens naturliga beskaffenhet till matjord och alv samt möjligheten av dess mer eller mindre fullständiga torrläggning till bestämt djup vore att påräkna efter företagets utförande.

I det förslag till vattenlag, som år 1910 avgavs av vattenrätts- och dikningslagskommittéerna, lades ökningen av jordens alstringsförmåga till grund vid båtnadsberäkningen. I fråga om sättet för uppskatningen av denna ökning föreskrevs, att synemännen borde, med fäst avseende å jordens naturliga beskaffenhet till matjord och alv samt den större eller mindre svårigheten och kostnaden för brukningen, med varandra jämföra jordens avkastning i dess av vatten besvärade skick och den avkastning som med hänsyn till jordens mer eller mindre fullständiga torrläggning till bestämt djup vore att påräkna.

I motiven till nu gällande bestämmelse i 10 kap. 60 § uttalade 1919 års vattenrättsakkunniga, att båtnaden i varje fall borde bestämmas med hänsyn till den värdeökning, beräknad efter gängse prisförhållanden och med hänsyn till normala betingelser i övrigt, som tillfördes marken genom torrläggningen. Storleken av denna värdeökning vore enligt de sakkunnigas mening, då fråga vore om jordförbättring, beroende av i vilken grad jordens alstringsförmåga höjdes.

1942 års torrläggningssakkunniga.

Vid behandlingen av grundprinciperna för torrläggningsverksamhetens understödjande med statsmedel ha de sakkunniga som sin mening framhållit, att den båtnadsbedömning som ägde rum enligt vattenlagen icke vore av sådant slag, att den borde vara avgörande vid bedömandet huruvida ett företag skulle äga rätt till statsunderstöd eller ej. För att sådant understöd skulle få ifrågakomma syntes böra fordras, att företaget åtminstone på längre sikt vore ekonomiskt bärkraftigt och fördelaktigt för delägarna. För bedömandet därav krävdes en fri och allsidig prövning av företagets ekonomiska förutsättningar. Den omständigheten att värdet av jordförbättringen överstege kostnaden för torrläggningen utgjorde icke tillräckligt bevis för att företaget vore ekonomiskt väl grundat, liksom icke heller den omständigheten att kostnaden överstege jordförbättringen uteslöte att företaget hade sitt berättigande. De sakkunniga ansåge dock, att det nuvarande båtnadsbegreppet på det hela taget väl fyllde sina uppgifter enligt vattenlagen och att fördenskull någon väsentlig ändring därav icke vore påkallad.

Med anledning av det anförda ha de sakkunniga framlagt förslag till ändrade grunder för statens understödjande av torrläggningsverksamheten. Enligt dessa skall rätten till understöd i väsentlig mån frigöras från det hittillsvarande beroendet av syneförrätningens båtnads- och kostnadsbedömning och i stället avgöras huvudsakligen med hänsyn till företagets lämplighet och önskvärdhet från jordbruksekonomiska och sociala synpunkter. De sakkunniga ha därvid såsom social båtnad av marks torrläggning betecknat sådana fördelar som att tillskottsjord skapas för ofullständiga jordbruk, varigenom utkomstmöjligheterna vid jordbruket ökas och befolkningens ekonomiska läge förbättras, att möjlighet beredes att vidmakthålla en önskvärd jordbruksdrift samt att hygieniska eller andra från samhällets synpunkt beaktansvärda fördelar stå att vinna.

Oaktat grunderna för understödsverksamheten skulle på angivet sätt förändras, ha de sakkunniga ansett det uppenbart, att syneförrättningens båtnadsbedömning alltjämt bleve av den största vikt för prövning av ett torrlägningsföretags berättigande. Den därvid framkomna båtnaden vore ofta den enda som kunde med någon säkerhet uppskattas i penningar, och det vore därför angeläget, att den gäve en så riktig bild av företagets ekonomiska förutsättningar som möjligt. Det låte sig måhända icke göra att i vattenlagen uppställa ett båtnadsbegrepp så beskaffat att det omfattade alla direkta och indirekta fördelar som följde med jords torrläggning. Fördelar av tveaktig och svårbedömd art borde rimligtvis icke få inverka på frågorna om företagets tillåtlighet eller om markägarnas delaktighet i torrlägningskostnaden. Enligt de sakkunnigas mening borde emellertid i vattenlagen införas en bestämmelse att såsom båtnad av torrläggning skulle anses även förbättrade brukningsförhållanden, s. k. brukningsbåtnad.

De sakkunniga ha till utveckling av denna sin mening inledningsvis anført följande.

Brukningsbåtnad kan i samband med ett torrlägningsföretag vinnas antingen genom själva torrläggningen eller ock till följd av det särskilda sätt, på vilket denna utföres. Den vanligaste fördelen i brukningshänseende i följd av själva torrläggningen är, att de genom denna förbättrade områdena kunna brukas tillsammans med angränsande högre belägna områden i större skiften, varvid brukning, sådd och skörd kunna ske vid samma tid över hela skiftet. Brukningsbåtnad av detta slag kan uppenbarligen inträda icke endast för markområden som torrläggas utan även för angränsande mindre ägofigurer, om nämligen dessa till läge, storlek eller form äro sådana att de icke lämpa sig för brukning annat än tillsammans med den vattenskadade marken och fördenskull, innan torrlägningsföretaget utföres, icke kunna brukas rationellt.

Under senare år har användandet av täckta avloppsledningar blivit allt vanligare och därmed har ytterligare ett slag av brukningsbåtnad trätt i förgrunden. Sålunda genomföres ofta i samband med torrläggning en sådan rationalisering i brukningshänseende som att förut befintliga öppna avloppsdiken, som delat sönder för enhetlig brukning lämpliga skiften, göras täckta. En likartad brukningsbåtnad är den som vinnes genom att öppna diken flyttas till lämpligare läge och förläggas t. ex. vid sidan av den odlade jorden eller i råskillnad. De nu senast berörda fördelarna i brukningshänseende följa icke av själva torrläggningen som sådan utan vinnas genom att denna utföres på ett särskilt sätt. Understundom kan även brukningsbåtnad av sistnämnda slag uppkomma för mark, som icke vinner torrläggning. Så är fallet om ett öppet dike utan att fördjupas lägges igen till täckt ledning. Ett i praktiken oftare förekommande fall är det, att ett öppet avlopp genom ett förhållandevis högt, redan tillräckligt torrlagt område fördjupas, icke av hänsyn till den mark varigenom det går fram, utan för att förbättra ovanför belägen vattenskadad jord. Om ett sådant avlopp därvid utbytes mot täckt ledning, uppstår ofta för marken varigenom det sträcker sig en brukningsbåtnad, som kan vara av stort ekonomiskt värde. Med nuvarande bestämmelser kan dock ingen skyldighet att taga del i kostnaden för företaget åläggas den, vars mark ligger så högt att den icke tillika vinner torrläggning.

Vid avfattningen av vattenlagens stadganden om torrlägningsbåtnad torde endast ha avsetts båtnad av det skadliga vattnets undanskaffande. Denna

ståndpunkt kan förklaras antingen av att det icke ansetts principiellt riktigt att taga hänsyn till indirekta fördelar av ett torrlägningsföretag, eller ock av att brukningsbåtnaden vid tiden för vattenlagens tillkomst icke tillmättes så stor betydelse som nu. Det slag av sådan båtnad, som föranledes av att täckta ledningar begagnas, var dessutom vid den tiden sällan förekommande. Att emellertid lagstiftaren icke var främmande för tanken att fästa avseende även vid brukningsbåtnad synes framgå av föreskriften i 10 kap. 26 § av 1910 års förslag till vattenlag, däri föreskrefs att vid uppskattningen av ökningen i jords alstringsförmåga avseende skulle fästas bland annat vid den större eller mindre svårigheten och kostnaden för brukningen. Att denna bestämmelse icke återkom i 1919 års sakkunnigförslag eller i vattenlagen synes främst ha berott på en anmärkning av lantbruksstyrelsen, vilken som sin åsikt framhöll, att avseende borde fästas icke i främsta rummet vid avkastningen utan vid själva jordförbättringen. Mot att brukningssvårighet och brukningskostnad beaktades synes emellertid någon invändning ej ha avsetts.

De sakkunniga ha vidare ansett i detta sammanhang böra uppmärksammas, att Högsta domstolen i ett nyligen avgjort rättsfall (Nytt juridiskt arkiv 1942 s. 207) haft att taga ställning till frågan huruvida ersättning i visst fall skulle erläggas för brukningsbåtnad, som uteblev på grund av att ett torrlägningsföretag icke kom till stånd. Därvid förklarades att vid beräkning, i anledning av stadgandet i 7 kap. 17 § vattenlagen, av *skada* därigenom att ett torrlägningsföretag icke utfördes hänsyn skulle tagas till uteblivande ej blott av höjd alstringsförmåga hos den jord som skolat torrläggas — båtnad enligt 22 § samma kap. — utan även av indirekt nytta, t. ex. att denna jord efter torrläggning kunnat förenas med närliggande mark till en gemensam brukningsenhet. Ersättning beräknades i det föreliggande fallet för utebliven brukningsbåtnad såväl för mark som för sin torrläggning var beroende av företaget som ock för vissa mindre områden, vilka oberoende av detta kunde torrläggas till 1,2 meters djup men som på grund av sitt isolerade läge endast kunde brukas tillsammans med starkt försumpad mark och vilkas alstringsförmåga därför endast delvis kunde utnyttjas.

Ytterligare ha de sakkunniga andragit, att vid överläggningar, som de sakkunniga bland annat under resor till olika delar av landet hållit med lantbruksingenjörer, representanter för hushållningssällskap samt andra för torrlägningsverksamheten intresserade, allmänt framhållits vikten av att vid syneförrättning hänsyn toges även till förekommande brukningsbåtnad. Det syntes också vara obestridligt att med nuvarande brukningsmetoder, vilka alltmer byggde på användningen av maskiner, förhållanden som underlättade jordens brukning kunde vara av utomordentlig betydelse och i vissa fall nära nog lika värdefulla som själva torrläggningen. Även för det icke utpräglat maskinella jordbruket vore brukningsbåtnaden av vikt. På grund av den ändrade värdesättning av arbetskraften, som inträtt under de senaste årtiondena, övade den stort inflytande också på ett sådant jordbruks lönsamhet. Med hänsyn till vad sålunda anförts om brukningsbåtnadens betydelse syntes den icke längre kunna lämnas åsido när det gällde att riktigt bedöma, om ett torrlägningsföretag vore ekonomiskt berättigat. Att brukningsbåtnaden därför måste tagas i beaktande, då frågan om statsunderstöd skulle prä-

vas, funne de sakkunniga oundgängligt. Emellertid hade redan framhållits vikten av att även syneförrättningen gäve en såvitt möjligt riktig bild av företagets ekonomiska förutsättningar. Brukningsbåtnaden syntes också böra tillmätas betydelse när det gällde att mot utomstående intressen väga nyttan av ett torrlägningsföretag eller att mellan delägarna rättvist fördela kostnaden för företaget. Det vore för de sakkunniga känt, att åtminstone några lantbruksingenjörer redan nu ansåge sig böra och kunna vid båtnadsskattningen taga hänsyn till vissa slag av brukningsbåtnad, ehuru detta icke väl stämde överens med lagens ordalydelse. Å andra sidan hade de sakkunniga iakttagit utförda torrlägningsföretag, av vilka markägare vunnit påtagliga brukningsfördelar utan att behöva erlagga däremot svarande andel i kostnaderna, beroende på att vederbörande förrättningsman funnit sig av gällande lagbestämmelser förhindrad att för sådan båtnad ålägga delaktighet i kostnaderna.

Efter att ha förordat införande i vattenlagen av en bestämmelse, att såsom båtnad av torrläggning skall anses även brukningsbåtnad, ha de sakkunniga vidare uttalat följande.

Med sådan båtnad skulle förstås de förbättrade betingelser för jordbruksdriften, som i form av minskad brukningssvårighet eller brukningskostnad uppkomma för vattenskadad mark eller för därintill belägna mindre jordområden antingen genom torrläggningen såsom sådan eller till följd av dens utförande på visst föreskrivet sätt, t. ex. medelst täckt dike eller genom flyttning av dike till lämpligare läge. Om ett tillägg med sådan innebörd göres till 7 kap. 22 §, torde enligt de om tvångsdelaktighet gällande bestämmelserna (7 kap. 20 och 23 §§) skyldighet att taga del i kostnaderna för ett torrlägningsföretag kunna åläggas även den, vars mark endast vinner brukningsbåtnad.

De sakkunniga ha icke förbisett, att man till en början torde få räkna med vissa svårigheter när det gäller att uppskatta brukningsbåtnaden i penningar. Dessa svårigheter kunna emellertid icke bliva av sådan storlek eller varaktighet att de böra föranleda betänkligheter mot att detta båtnadsbegrepp införas i vattenlagen. Det torde i längden icke bliva svårare att uppskatta den ökning av markens värde, som följer av att brukningen underlättas och förbilligas, än att fastställa värdeökningen på grund av höjd alstringsförmåga. Den i 10 kap. 60 § givna anvisningen om sättet för båtnadsskattningens verkställande synes kunna oförändrad gälla även i fråga om brukningsbåtnaden.

I samband med den föreslagna utvidgningen av båtnadsbegreppet ha de sakkunniga ansett, att även en redaktionell ändring av bestämmelsen i 7 kap. 22 § behövde vidtagas. Mark som genom ett torrlägningsföretag tillskyndas gagn i jordbrukshänseende har i lagrummet betecknats som »mark, vars nytta av torrläggning består i höjning av dess alstringsförmåga». Då såsom de sakkunniga tidigare anfört nyttan för jorden kunde innefatta även annat än förhöjd alstringsförmåga, vore en formulering med mera vidsträckt innebörd erforderlig. Det syntes även vara lämpligt att begreppen alstringsbåtnad och brukningsbåtnad inrycktes i lagtexten och däri till sin betydelse klargjordes.

Yttrandena.

De sakkunnigas förslag i förevarande avseende har tillstyrkts av *vattenöverdomstolen, vattenrättsdomaren vid Norrbygdens vattendomstol, flertalet länsstyrelser och hushållningssällskap, föreningen statens lantbruksingenjörer, föreningen Sveriges jordbrukskonsulenter, Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund och Sveriges lantbruksförbund*. Vidare har *lantbruksstyrelsen* förklarat sig vilja med understrykande av denna frågas stora vikt och betydelse för sin del biträda de sakkunnigas förslag.

I några yttranden har förordats en ytterligare utvidgning av båtnadsbegreppet.

Sålunda har *vattenrättsdomaren vid Västerbygdens vattendomstol* anfört följande.

Den föreslagna utvidgningen av båtnadsbegreppet vid torrläggning företag att avse jämväl s. k. brukningsbåtnad torde vara mycket välbetänkt. De sakkunniga ha av praktiska skäl icke velat föreslå en ytterligare utvidgning av båtnadsbegreppet att omfatta alla direkta och indirekta fördelar som följde med jords torrläggning. Stundom — särskilt då fråga är om ej förut odlad jord — torde det förefalla behövt att för en rättvis fördelning mellan delägarna i ett torrläggningföretag av kostnaderna för detsamma kunna taga hänsyn till vissa andra förhållanden än jordens alstringsförmåga och brukningsförhållandena (exempelvis tillräckligheten av odlad jord, ekonomibyggnadernas storlek, arbetskraftens utnyttjande och dylikt) varigenom viss reciprocitet erhöles med de principer, som pläga användas vid beräkning av skada och intrång å jord enligt 9 kap. vattenlagen eller sådan skada, varom talas i 7 kap. 17 § samma lag. Svårigheten att rättvist bedöma nu avsedda förhållanden torde icke vara mycket större än i andra fall enligt vattenlagen i fråga om bestämmande av delaktighet i företag, där man vid prövningen härutinnan ofta har att i stor utsträckning fatta avgöranden på grundval av vad som kan anses rimligt och skäligt (jfr exempelvis beräkning av delaktighet i företag jämlikt 8 kap., särskilt i fråga om samhälles delaktighet vid fall som behandlas i 14 § andra stycket sista punkten och 55 §). Jag skulle därför vilja ifrågasätta, huruvida icke införandet av en ytterligare utvidgning av båtnadsbegreppet vid torrläggningföretag borde närmare övervägas, även om en sådan utvidgning icke torde komma att få samma stora användningsområde som bestämmelserna om brukningsbåtnaden.

Kristianstads samt Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott ha föreslagit att i 7 kap. 22 § måtte intagas föreskrift att vid båtnadsbedömningen hänsyn skulle tagas även till social båtnad. *Jämväl föreningen Sveriges jordbrukskonsulenter samt Sveriges agronom- och lantbrukslärareförbund* ha ansett en sådan åtgärd böra övervägas.

Vattenrättsdomarna vid Österbygdens och Söderbygdens vattendomstolar ha i gemensamt yttrande framställt en redaktionell anmärkning samt därvid uttalat, att den uppskattning, varom fråga vore i 10 kap. 60 § första stycket vattenlagen, avsåge båtnad för mark genom dess torrläggning, motsvarande vad i 7 kap. 22 § första stycket i dess föreslagna nya lydelse hänfördes till alstringsbåtnad. Då emellertid det förstnämnda lagrummet, såsom enligt förslaget avsåges, borde äga tillämpning jämväl på sådan båtnad som enligt för-

slaget vore att hänföra till brukningsbåtnad, syntes samma lagrum tarva omarbetning.

Departementschefen.

Båtnad som vinnes av torrlägningsföretag för jordbruksändamål består huvudsakligen i ökning av jordens alstringsförmåga eller i möjlighet att genom ytterligare torrlägningsåtgärder, särskilt täckdikning, öka avkastningen av jorden. Det i 7 kap. 22 § första stycket upptagna båtnadsbegreppet (jordförbättring) är begränsat till att avse båtnad som nu sagts. Emellertid kan torrläggning av ett till vissa delar vattenskadat ägoskifte även innebära en förbättring med avseende å brukningsbetingelserna såtillvida som bearbetning av jorden, sådd och skörd efter torrläggningen kunna utföras i ett sammanhang över hela skiftet. Värdeökning kan därvid tillskyndas jämväl sådana förut tillräckligt torrlagda ägofigurer, vilka på grund av läge, storlek eller form måste brukas gemensamt med vattenskadad mark och som på grund därav före torrläggningen av sistnämnda mark icke kunnat giva full avkastning.

Under senare tid har särskilt en ökad användning av maskiner för jordens brukning samt stegrade arbetskostnader föranlett en strävan att utföra dikningen på sådant sätt att det försvårande av brukningen, som öppna diken föranleda, såvitt möjligt undvikas. Med tillämpning av föreskrifterna i 7 kap. 4 § kan dike om så finnes lämpligt göras täckt eller läggas i råskillnad. Till ökad användning av täckta ledningar har även medverkat den besparing som därmed kan vinnas i fråga om underhållskostnad.

Enligt 7 kap. 33 § gälla de föreskrifter som meddelats om upptagande av nytt dike även med avseende å förbättring av en tidigare utförd torrläggning, som äger rum genom att dike utvidgas, fördjupas eller annorledes förändras. En sådan åtgärd utföres numera ofta på det sätt, att befintligt dike fördjupas och omändras till täckt ledning. Åtgärden har då i allmänhet till ändamål icke blott att sänka grundvattenståndet eller avlägsna faran för översvämningar utan även att bereda möjlighet till en mera ändamålsenlig brukning av jorden. Det torde stundom förekomma att förändringen sker uteslutande i sistnämnda syfte. Såväl i detta fall som då öppet dike genom mark, vilken redan är tillräckligt torrlagd, eljest ersättes med täckt ledning eller flyttas till lämpligare läge uppkommer båtnad för mark som till följd av den nuvarande bestämningen av båtnadsbegreppet icke ingår i torrlägningsfamfälligheten.

I likhet med de sakkunniga finner jag den s. k. brukningsbåtnad som sålunda kan vinnas genom torrlägningsföretag vara av sådan betydelse att den bör tagas i beaktande vid båtnadsuppskattningen. Jag vill därför förorda, att ett tillägg göres till bestämmelserna om båtnad genom torrlägningsföretag så att dit kommer att räknas, förutom vunen eller möjliggjord ökning av alstringsförmågan, även förbättrade betingelser för brukning av den mark som torrlägges eller eljest beröres av torrlägningsföretaget. De sakkunnigas uttalanden och förslag taga uteslutande sikte på brukningsbåtnad, som kan uppkomma vid torrläggning för jordbruksändamål. Emeller-

tid torde lagändringen böra givas en mera allmän räckvidd, så att gällande bestämmelser om båtnad genom marks torrläggning bliva tillämpliga även på bruknings- eller motsvarande båtnad, som vinnes vid företag för annat ändamål eller tillskyndas annan jord än sådan som avses för jordbruksdrift. En sådan ändring torde lämpligen böra ske genom att såsom tredje stycke i 7 kap. 22 § upptages föreskrift, att vad i vattenlagen stadgas om båtnad genom marks torrläggning skall äga motsvarande tillämpning med avseende å förbättrade betingelser som vinnas för marks brukning eller användning för annat ändamål. Detta medför till exempel, att i fråga om kloakledningsföretag skyldighet enligt 8 kap. 19 § att taga del i kostnaderna för företaget kan åläggas ägare av tomtmark på grund av båtnad, som tillskyndas hans mark genom att ett öppet dike ersättes med en täckt kloakledning.

Enligt 3 kap. 6 § och 7 kap. 29 § gäller inskränkning i skyldigheten att taga del i kostnaden för torrlägningsföretag för det fall att båtnad som vinnes genom företaget utgöres av annat än jordförbättring eller värdeökning av tomtmark m. m. Då enhetliga regler i förevarande avseende böra gälla för all till jordbruksdrift avsedd jord, oavsett om båtnaden består i ökad alstringsförmåga eller förbättrade brukningsbetingelser, torde böra uttryckligen föreskrivas, att båtnad i avseende å marks brukning skall anses som jordförbättring.

För den ytterligare utvidgning av båtnadsbegreppet som förordats i några yttranden torde tillräckliga skäl icke föreligga. Vad särskilt angår s. k. social båtnad tala mot införande i vattenlagen av detta begrepp såväl de betydande svårigheterna att uppskatta värdet av sådan båtnad som ock den mindre tillfredsställande inverkan på kostnadsfördelningen som ett hänsynstagande till sådan båtnad stundom skulle föranleda. I sistnämnda hänseende må framhållas, att exempelvis ägaren av ett ofullständigt jordbruk, som genom torrläggning vunne tillskottsjord för dess komplettering, skulle, om sociala fördelar inräknades i torrlägningsbåtnaden, komma att åläggas större delaktighet i kostnaderna för företaget än ägaren av ett jämförligt jordområde, ingående i en större egendom.

Av vattenrättsdomarna vid Österbygdens och Söderbygdens vattendomstolar ifrågasatt behov av ändring i 10 kap. 60 § torde icke föreligga, därest tillägget till 7 kap. 22 § utformas på sätt jag förordat. Även andra redaktionella jämkningar, som eljest blivit erforderliga, undvikas.

Den nya bestämmelsen torde ej böra äga tillämpning i ärende, däri utlåntande av synemän eller utslag av vattendomstol meddelats före nya lagens ikraftträdande.

2. Skyldighet för flottande att i vissa fall bidra till kostnad för torrlägningsföretag.

Nuvarande förhållanden.

V a t t e n a v l e d n i n g med ändamål att förbättra jords torrläggning verkställs i allmänhet genom att ett förut befintligt vattendrag fördjupas, utvidgas och rätas. Stundom gräves för en bäck eller å en helt ny fåra på sträckor,

där den naturliga befinnes alltför krokig eller eljest olämplig att bibehålla. Sålunda vidtagen fördjupning, vidgning eller uträtning kan uppenbarligen i större eller mindre grad underlätta flottning, som bedrives i vattendraget. Ehuru flottled alltså kan vinna båtnad av en vattenavledning, har i vattenlagen icke föreskrivits skyldighet för de flottande att bidra till kostnad för vattenavledning.

Det ligger beträffande vattenavledning nära till hands att göra jämförelse med vad som gäller i fråga om vattenreglering. Genom införande av sistnämnda rättsinstitut avsågs enligt förarbetena till vattenlagen att lämna föreskrifter om samverkan mellan olika av vattenförhållandena i en sjö eller ett vattendrag beroende intressen. En vattenreglering har i allmänhet i främsta rummet till ändamål att reglera vattnets avrinning ur en sjö eller annan vattensamling eller i ett vattendrag i ändamål att för nedanför ligande kraftverk åstadkomma bättre hushållning med vattnet eller eljest bereda ökad möjlighet att utnyttja vattenkraften. Såsom vattenreglering betecknas emellertid även ett företag, som därförutom avser att bereda förbättrad torrläggning av mark. Vattenreglering kan alltså ske antingen för att samtidigt tillgodose de båda syftena att åt jordbruket bereda ökade odlingsmöjligheter och åt vattenkraftsindustrien ett fullständigare och mera ändamålsenligt tillgodogörande av vattenkraften eller ock endast i sistnämnda syfte. Har företaget uteslutande till ändamål vinnande av jordförbättring, hänföres det däremot icke till vattenreglering utan till vattenavledning.

För de i en vattenreglering samverkande intressena föreligger ömsesidig skyldighet att bidra till kostnaderna. Därjämte har i 3 kap. 9 § vattenlagen föreskrivits bidragsskyldighet för åtskilliga utomstående intressen, som av vattenregleringen kunna vinna nytta, bland annat flottningen. Om vattenreglering blivit utförd och det därefter visas att den länder till nytta för allmän flottled genom att stadigvarande minskning vinnes i kostnaderna för flottningen eller för flottledens underhåll, kunna sålunda de flottande förpliktas att erlægga gottgörelse därför. Denna skall uppgå till så stor del av den på flottleden belöpande nyttan, som svarar mot förhållandet mellan företagets anläggningskostnad och båtnaden för regleringsintressenterna. Flottledens bidrag skall av de flottande betalas i den ordning som gäller om allmän flottleds anläggningskostnad.

Vattenrätts- och dikningslagskommittéerna beaktade i sitt år 1910 avgivna betänkande, att vattenregleringarna även fylla en ej oviktig uppgift bland annat vid inrättande eller förbättrande av allmän flottled; genom vattenavrinningens ökning under flottningstiden möjliggöres eller underlättas ofta flottgodsets framkomst. Kommittéerna övervägde, att i fråga om vattenreglering likställa farleds- och flottledsintressena med vattenkrafts- och jordbruksintressena, men stannade dock vid att icke föreslå en sådan utvidgning av vattenregleringens begrepp. Såsom skäl härför åberopade kommittéerna svårigheten att finna någon ens tillnärmelsevis tillförlitlig norm för avvägandet av den inbördes delaktigheten i ett vattenregle-

ringsföretag mellan vattenkrafts- och jordbruksintressena, å ena, samt farleds- och flottledsintressena, å andra sidan. Denna norm utgjordes, framhöllo kommittéerna, för de båda förstnämnda intressena av den i penningar uppskattade båtnad som tillfördes dessa intressen. En sådan uppskattning särskilt för farledsintressets del skulle däremot, enligt kommittéernas åsikt, ställa sig alltför osäker för att på densamma lämpligen skulle kunna grundas rätt för farledsintresset att påkalla tvångsanslutning med jordbruks- och vattenkraftsintressena. Det vore att befara, att farledens bidrag bleve beräknat alltför lågt eller allenast till det belopp, som med säkerhet kunde styrkas, och att strömfalls- och jordägare alltså kunde mot sin vilja inledas i vittutseende företag mot otillräckligt bidrag från sökandesidan. Vad sålunda yttrats om allmän farled syntes kommittéerna måhända icke ha fullt lika obestridd tillämplighet beträffande allmän flottled, men då flottledsförhållandena icke utgjorde föremål för kommittéernas behandling, hade man ansett frågan om flottledsintressets likställighet böra anstå till en framtida revision av flottledsförfattningarna. Emellertid ansågs rätt böra stadgas att påkalla bidrag till en utförd vattenreglering även från bland annat ägare av flottled för så vitt det kunde visas, att flottleden av företaget hade verklig nytta av den beskaffenhet att den kunde uppskattas till visst penningvärde.

Denna fråga behandlades sedermera, såvitt angick flottningsintresset, av särskilda *flottningssakkunniga*, vilka i sitt den 14 december 1916 avgivna betänkande instämde med kommittéerna däri, att allmän flottled icke borde räknas med bland intressenterna för utförande av vattenreglering, men, liksom kommittéerna, ansågo att under vissa förutsättningar allmän flottled, som funnes när vattenreglering skedde, borde kunna förpliktas att, sedan regleringen blivit utförd, lämna bidrag till kostnaderna för densamma. Villkor härför skulle vara, att vattenregleringen lände till nytta för flottleden genom stadigvarande minskning i kostnaderna för flottningen eller för flottledens underhåll. Delaktighet i vattenregleringsföretaget skulle icke förvärvas genom sådant bidrag och å andra sidan skulle det ej medföra förpliktelse att deltaga i framtida underhållskostnader.

Framställning om lagändring.

Torrläggningskommittén, som tidigare i skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 november 1939 ifrågasatt införande av skyldighet för flottningsintresset att i mån av båtnad deltaga i kostnaderna för sådana upprensningar i ett vattendrag, som erfordrades för bättre torrläggning av ovanliggande mark, yttrade härom vidare i sitt betänkande den 6 december 1941.

Sådan skyldighet föreligger för närvarande endast i det fall, som behandlas i vattenlagens 3 kap. 9 §; förutsättningen är då, att torrläggningen skall vara kombinerad med sådan även för vattenhushållning ordnad vattenreglering, som avses i 1 § av samma kapitel. I praktiken kan föreskriften näppe- ligen komma till nytta för ett torrläggningsföretag i annat fall, än då rensning erfordras i en fors vid utloppet av en reglerad sjö. Kommittén har emellertid under sina resor flerstädes stött på marker utefter floder och åar,

som lida väsentligt av vattnet, och som skulle kunna erhålla förbättrad torrläggning efter uprensning av en nedanliggande fors, men där kostnaden blir alltför hög för genomförande av enbart ett torrlägningsföretag. Mycket ofta för att icke säga normalt skulle en förefintlig flottled ha stor nytta av en dylik forsrensning och om flottningsintresset kunde lagligen tillförbindas att oberoende av kombination med vattenreglering i sin mån deltaga i kostnaderna analogt med vad i vattenlagens 3 kap. 9 § sägs, skulle synbarligen i många fall vederbörande torrlägningsföretag kunna komma till utförande. För flottningens vidkommande är påtagligen fördelen av en dylik forsrensning — med eller utan dammbyggnad — alldeles oberoende av om forsens är belägen nedom en sjö eller om en reglering för ett vattenkraftsintresse skulle vara i fråga. Den i vattenlagen i regel genomförda principen, att varje intresse skall deltaga i mån av sin fördel i olika vattenbyggnader, synes också vara ett bestämt skäl för samma hänsynstagande gentemot torrlägningsföretagen. I anslutning härtill synes det kommittén påkallat, att i vattenlagen intagas nödiga bestämmelser om flottningsintressets skyldighet att deltaga i kostnaderna för varje flod- eller årensning för torrlägningsändamål, varigenom fördel tillskyndas flottningsintresset, i mån av vinst beträffande såväl drift som underhåll. Då enligt vattenlagens 3 kap. 9 § flottledens bidrag skall gäldas i samma ordning som i lagen om flottning säges, torde saken i denna del böra ordnas på samma sätt för nu ifrågakarande arbeten.

Till torrlägningskommitténs förslag anslöto sig i avgivna yttranden bland andra statskontoret och åtskilliga hushållningssällskap. Föreningen statens lantbruksingenjörer ansåg det av kommittén påpekade förhållandet innebära en ofullkomlighet i lagen, som borde avhjälpas.

1942 års torrläggningssakkunniga.

De sakkunniga ha uttalat, att det förhållandet att för flottled icke föreskrevs skyldighet att bidra till kostnad för vattenavledning, varav flottleden hade nytta, syntes innebära en avvikelse från den i andra avseenden gällande grundsatsen om skyldighet för varje intresse att lämna bidrag till kostnad för vattenbyggnad, vilket lände intresset till nytta. Med hänsyn till vad som anförts vid förarbetena till vattenlagen ansågo de sakkunniga tillräckliga skäl icke föreligga att nu vidtaga en sådan ändring i bestämmelserna om vattenreglering, att flottledsintresset likställdes med jordbruks- och vattenkraftsintressena med därav följande ömsesidiga förpliktelser. Det syntes emellertid uppenbart, att den nuvarande frånvaron av en mot stadgandet om flottandes skyldighet enligt 3 kap. 9 § vattenlagen svarande bestämmelse rörande skyldighet för flottande att i mån av båtnad bidra till kostnader för utförande av vattenavledningsföretag icke kunde anses tillfredsställande. Såsom torrlägningskommittén framhållit vore för flottningens vidkommande fördelen av rensning i ett vattendrag alldeles oberoende av om reglering för ett vattenkraftsintresse ägde rum eller ej. De skäl som låge till grund för flottandes skyldighet att bidra till anläggningskostnad för vattenreglering syntes med samma styrka tala för bidragsskyldighet även i fråga om kostnad för vattenavledning. De sakkunniga ville därför förorda, att sådan skyldighet infördes. Detta syntes lämpligen kunna ske i form av ett tillägg

till 7 kap. 41 § av innehåll, att vad i 3 kap. 9 § föreskrevs om skyldighet för flottande att bidra till kostnad för vattenreglering skulle äga motsvarande tillämpning å vattenavledningsföretag.

Yttrandena.

De sakkunnigas förslag i denna del har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga hörda myndigheter och sammanslutningar med undantag av svenska flottledsförbundet och Dalelflvarnes flottningsförening.

Vattenrättsdomaren vid Norrbygdens vattendomstol har påpekat, att den nytta som flottningen i vissa fall bereddes av ett torrlägningsföretag ofta låte sig bestämma på förhand. Det vore då naturligt, att de flottandes bidragsskyldighet bestämdes redan i samband med syneförrättningen. I praktiken torde saken jämväl ofta komma att ordnas genom avtal vid syneförrättningen. Att i förevarande sammanhang införa en annan ordning för behandling av tvist om de flottandes skyldighet att gälda bidrag än den som gällde enligt 3 kap. 9 § och 11 kap. 17 § 37 punkten syntes väl dock knappast komma i fråga.

Svenska flottledsförbundet har framhållit att, såvitt förbundet kände till, något behov av den föreslagna lagbestämmelsen icke föreläge och att frågan om flottleds bidrag till vattenavledningsföretag kunde mera ändamålsenligt lösas genom frivilliga avtal. Förbundet avstyrkte därför förslaget. Om detta det oaktat skulle genomföras, hemställde förbundet att samtidigt måtte i vattenlagen införas en bestämmelse, att jordägare kunde på talan av de flottande förpliktas att delta i kostnaderna för utförande av sådana åtgärder för allmän flottleds inrättande, utvidgande eller förbättrande, vilka efter utförandet visades lända till stadigvarande nytta för jords torrläggning och förbättring.

Förbundet har närmare utvecklat sina synpunkter sålunda.

Förbundet anser att de av de sakkunniga anförda principiella synpunkterna i stort sett kunna anses vara riktiga men vill framhålla att många avvikelser från den ömsesidiga bidragsplikten, även om den nu föreslagna lagändringen genomföres, stå kvar. De flottande kunna således ej vid av dem företagen vattenreglering erhålla bidrag från andra intressen annat än genom frivillig överenskommelse.

Enligt nuvarande bestämmelser skall flottled där den vunna nyttan kan uppskattas till visst penningbelopp på talan av deltagarna i ett regleringsföretag förpliktas att erlagga högst så stor del av nämnda belopp, som svarar mot förhållandet mellan å ena sidan företagets anläggningskostnad och å den andra den beräknade båtnaden därav i sådant hänseende som i 3 kap. 3 § vattenlagen avses. Flottleds bidragsplikt avgöres sålunda efter det företaget fullbordats. Bidragets storlek blir också beroende av kostnaden för företaget och ej av det uppgjorda kostnadsförslaget. Blir kostnaden för företaget större än den beräknade medför detta sålunda att flottledens bidragsplikt ökas. De flottande ha ingen medbestämmanderätt vid företagets planerande eller dess utförande, men bidragsplikten storlek blir beroende därav.

Vid vattenavledningsföretag kommer olägenheten av denna bestämmelse att bliva betydligt större än vid vattenreglering. Vattenavledningsföretagen

utföras mycket ofta av jordägarna själva och den tid de arbeta i företaget och de kostnader de ha för företaget äro synnerligen svåra att kontrollera. Genom att arbeta själv i företaget få de ju också till stor del betala sin andel av kostnaden med sin egen arbetskraft. Följden härav blir, att maskiner användas i mycket ringa utsträckning och detta medför, om jordägarnas arbetstimmar upptagas till gängse timpenning, en fördyring av företagen, vilken fördyring i sin tur inverkar på storleken av flottledens penninginsats. Det blir därför synnerligen svårt att rättvist fastställa storleken av flottledens bidragsskyldighet med den utformning av stadgandena, som de sakkunniga tänkt sig.

Något verkligt behov av ett stadgande i enlighet med det nu föreslagna har knappast visat sig föreligga under den tid nuvarande vattenlag varit i kraft. Har flottled ansetts få nytta av ett vattenavledningsföretag har, såvitt förbundet har sig bekant, frågan om flottledens bidrag avgjorts på frivillighetens väg till ömsesidig båtnad. Den frivilliga överenskommelsen under förrättningens gång är också till fördel för alla parter. Deltagarna i företaget veta då, vilket bidrag de kunna räkna med från de flottande och hänsyn till flottledens intresse kan tagas vid planerandet av företaget. Vid t. ex. fördjupning eller breddning av ett vattendrag ligger det oftast i flottledens intresse, att vattendraget göres så rakt som möjligt, vilket är av mindre betydelse för jordägarna. Företaget kan ofta utföras för ringa merkostnad om hänsyn redan från början tages till flottledens intressen, men bidraget från de flottande kan i sådant fall bliva betydligt större och jordägarnas insats härigenom mindre än om företaget utförts utan hänsyn till flottledens intressen.

Delägarna i ett vattenavledningsföretag kunna också vid tvångsdelaktighet enligt lagförslaget spekulera i bidrag från flottled. De räkna vid planerande av företaget med att flottleden skall avsevärt förbättras och att de sedan företaget färdigställts skola utfå ett större belopp av de flottande. Bidraget kanske sedermera ej blir så stort som de tänkt sig och de ha genom denna felkalkyl kanske givit sig in på ett företag som icke hade kommit till stånd om flottledens bidrag redan vid förrättningen avgjorts.

Dalelvarnes flottningsförening har förklarat sig icke ha något att erinra mot de sakkunnigas förslag under förutsättning, att vattenlagen samtidigt kompletterades med motsvarande föreskrift om skyldighet för markägare att deltaga i kostnad för sådan åtgärd för allmän flottleds inrättande, utvidgande eller förbättrande, som tillika lände till stadigvarande nytta för jords torrläggning och förbättring. Föreningen har tillagt, att det icke sällan förekomme, att för flottleds inrättande, utvidgande eller förbättrande företoges rensningsarbeten eller rätningar av vattendrag, vilka åtgärder medförde avsevärt gagn för jords torrläggning och förbättring.

Departementschefen.

Såsom de sakkunniga framhållit kunna för allmän flottled uppkomma påtagliga fördelar av vattenavledningsföretag genom att kostnaderna för flottningen eller för flottledens underhåll minskas. Även genom invallning kunna sådana fördelar uppstå. Det torde till exempel icke sällan inträffa, att länsar eller andra avstängningsanordningar för flottgods kunna göras överflödiga genom en vallbyggnad för torrlägningsändamål. Enligt min mening föreligga

vid syneförrättning, lämpligast kunna ske genom att ansökan om förordnande av förrättningsman ingåves till nämnden, vilken sedan finge vidarebefordra den till länsstyrelsen. Nämnden borde därvid lämna förslag å förrättningsman, som med hänsyn till det sökta torrlägningsföretagets art och väntade omfattning samt omständigheterna i övrigt borde få hand om planläggningen. Då länsstyrelsen förordnat förrättningsman, borde underrättelse om förordnandet tillställas nämnden.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts ha de sakkunniga föreslagit, att i 10 kap. 33 § andra stycket skulle föreskrivas, att ansökan om förordnande av förrättningsman för torrläggning av mark för jordbruksändamål skall ingivas till vederbörande torrlägningsnämnd, vilken har att med förslag å lämplig förrättningsman överlämna ansökningen till länsstyrelsen. I förslag till ett tredje stycke i paragrafen har upptagits nu gällande föreskrift att vad i 2 § stadgas om ställande av säkerhet för förrättningskostnaden samt om underrättelse till vattenrättsdomaren skall äga tillämpning jämväl i fråga om förordnande enligt 33 §, varjämte tillagts en bestämmelse att, där förordnande för förrättningsman avser torrläggning som i andra stycket sägs, underrättelse om förordnandet skall genast tillställas jämväl torrlägningsnämnden.

Yttrandena.

De sakkunnigas förslag i denna del ha lämnats utan erinran av samtliga hörda myndigheter och sammanslutningar med undantag av *vattenrättsdomaren vid Västerbygdens vattendomstol*, vilken *dels* framhållit att, därest hänsyn toges till kombinerade kloaklednings- och torrlägningsföretag, fråga bland annat torde uppkomma om annan formulering av de sakkunnigas förslag till lydelse av 10 kap. 33 § andra stycket ävensom om ändring av 8 kap. 38 § andra stycket vattenlagen med anledning av förslaget att ansökning, som avser torrläggning av mark för jordbruksändamål, skall ingivas till torrlägningsnämnd, *dels ock* föreslagit, att i samband med den ifrågasatta ändringen av 10 kap. 33 § stadgandet om länsstyrelsens skyldighet att tillställa vattenrättsdomaren underrättelse om förordnande av förrättningsman måtte upphävas.

I sistnämnda avseende har vattenrättsdomaren anförts i huvudsak följande.

Jag har i förarbetena till vattenlagen icke kunnat finna något uttalande om ändamålet med föreskriften om länsstyrelsens skyldighet att tillställa vattenrättsdomaren underrättelse om förordnande av förrättningsman. Möjligen har avsetts att därmed kontroll skulle kunna ske däröver att alla ifrågavarande företag komme att redovisas till vattendomstolen för anteckning i vattenboken. Vad torrlägningsföretagen angå skola emellertid numera dikningsföretagen icke redovisas till vattendomstolen eller förtecknas i vattenboken. En annan synpunkt vid införandet av ifrågavarande stadgande kunde ha varit att vattendomstolen så att säga skulle hållas à jour med pågående förrättningar för den händelse konkurrens skulle uppstå med ansökan rörande samma vattendrag eller dylikt. För att ha någon nytta av underrättelserna i fråga skulle man behöva ordna desamma efter visst system och föra ett register däröver efter nederbördsområde m. m. Detta arbete torde emellertid

bli allt för tidskrävande med hänsyn till den ringa nyttan därav. Antalet underrättelser om förordnanden är varje år betydande, och av en sådan underrättelse framgår i regel icke, vilket nederbördsområde m. m. som den sökta förrättningen angår. Att beakta är för övrigt, att det åligger sökanden i ett ansökningsmål att uppgiva verkningarna av ett företag och alla därav berörda parter. Så länge en förrättning pågår, torde väl också saken för intressenterna vara så aktuell att de själva bevaka sina intressen. Sedan förrättningen avslutats och vunnit laga kraft, kommer ju — med undantag för dikningsföretagen, vilka väl i förevarande hänseende torde vara av mycket ringa betydelse — företaget att antecknas i vattenboken. Det synes mig sålunda som en hel del onödigt arbete skulle undvikas, därest föreskriften i 10 kap. 33 § andra stycket vattenlagen om underrättelse till vattenrättsdomaren om förordnande av förrättningsman i samband med de av de sakkunniga föreslagna ändringarna av lagrummet borttoges, då något mera bärande skäl för dess bibehållande knappast lärers förefinnas.

Departementschefen.

Föreskrift om att ansökan rörande förordnande för förrättningsman att handlägga syneförrättning i vissa fall skall ingivas till annan myndighet än länsstyrelsen torde böra lämnas i administrativ ordning. För den skull vill jag föreslå ett tillägg till 10 kap. 33 §, varigenom Kungl. Maj:ts bemyndigas att meddela förordnande härom. Även föreskrift om att torrlägningsnämnd skall underrättas om förordnande av förrättningsman kan lämpligen meddelas i administrativ ordning.

Såsom vattenrättsdomaren vid Västerbygdens vattendomstol anfört torde bestämmelsen i 10 kap. 33 § andra stycket om skyldighet för länsstyrelse att tillställa vattenrättsdomaren underrättelse om förordnande av förrättningsman kunna upphävas.

4. Tillgodoseende av fiskets intressen vid planläggande av torrlägningsföretag.

Gällande bestämmelser.

Genom åtskilliga stadganden i vattenlagen har fisket beretts skydd vid sådana ingrepp i vatten som kunna inverka menligt därå. I fråga om vattenavledning och invallning gäller att uppkommande skada å fiske skall tagas i beräkning vid bedömande om företaget skall få komma till stånd. Sålunda är enligt 7 kap. 38 § föreskrivet, att om ändring av vattenförhållandena i vattendrag, sjö eller annan vattensamling föranleder skada å annans fiske, åtgärden ej är tillåten med mindre nyttan därav efter avdrag av kostnaden för dess verkställande överstiger skadan och intrånget å annans egendom. Härvid skall i kostnaden för åtgärden inräknas det belopp, vartill skadan och intrånget å egendom tillhörig den, för vars räkning företaget sker, må skattas.

Jämlikt 7 kap. 45 § skall, om företaget avser sänkning eller uttappning av sjö eller reglering av vattnets avrinning ur sådant vattenområde eller förändring av vattnets djup eller läge i vattendrag, där kungsådra eller allmän farled eller allmän flottled finnes, synemännens utlåtande underställas vattendomstolens prövning, dock att vattendomstolen ej må ingå i bedömande

av frågor rörande ersättning i vidare mån än som föranledes av anförda besvär eller av ändrade anordningar eller föreskrifter rörande företagets utförande.

Framställning om lagändring.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 september 1944 har *lantbruksstyrelsen* anfört bland annat följande. I praktiken hade det visat sig, att fisket stundom värderats ytterligt lågt, trots att det enligt vederbörande fiskeritjänstemans yttrande varit av ganska stor betydelse. Detsamma gällde de genom företaget på fisket och fiskbeståndet orsakade skadorna. Det syntes mången gång som om fiskeriintendentens yttrande icke tillmättes någon större betydelse. Även om det alltid vore ytterligt svårt att någorlunda exakt beräkna och värdesätta skadeverkningarna, vilket måhända lätt kunde föranleda, att fiskeriintendenten räknade i överkant, torde det i allt fall från fiskets synpunkt vara önskvärt, att icke en motsatt ståndpunkt intoges. I dylika fall syntes de olika intressena böra prövas från mera allmän synpunkt. Det torde säkerligen vid dylik prövning befinnas, att i åtskilliga fall det fiske, som genom företaget förstördes och bortginge, vore av större allmänt värde än man i allmänhet föreställde sig. Liksom vid flertalet andra ingrepp i sjöar och vattendrag syntes prövningsrätten i nu förevarande fall böra tillkomma vattendomstolen. I viss utsträckning vore visserligen redan nu så formellt förhållandet. I praktiken torde emellertid underställandet under vattendomstolen, därest besvär ej anförts, endast föranleda en mera formell granskning. För närvarande vore förrättningsmannen i fråga om i 7 kap. avsedda företag icke skyldig att översända syneutlåtandet till fiskeriintendenten, *lantbruksstyrelsen* eller *kammarkollegiet*. De, som ur det allmännas synpunkt skulle bevaka fiskeintressena, hade därför i regel icke möjlighet att göra detta. Det skulle i hög grad underlätta möjligheten för fiskeriintendenten att hos *kammarkollegiet* göra framställning om anförande av besvär, därest förrättningsmannen vore skyldig att översända utdrag ur syneutlåtandet till vederbörande fiskeriintendent. Där besvär anförts torde en mera ingående prövning från vattendomstolens sida komma till stånd i fråga om fiskeintressena, något som enligt vad framhållits icke torde vara fallet i de rena underställningsmålen.

1942 års torrläggningssakkunniga.

De sakkunniga ha erinrat om att genom kungörelse den 17 oktober 1941 (nr 850) föreskrivits att, när vattendomstol, vattenöverdomstolen eller högsta domstolen i andra vattenmål än sådana, som rörde företag enligt 8 kap. vattenlagen, meddelat utslag som innefattade bestämmelser till fiskets skydd eller befrämjande, det skulle tillses att avskrift av utslaget i de delar det innehöll bestämmelser som nyss sagts skyndsamt översändes till *lantbruksstyrelsen*.

I fortsättningen ha de sakkunniga förklarat sig vilja vitsorda, att möjligheten att i underställningsmål hävda fiskets intressen vid målets behandling i vattendomstolen nu icke vore väl tillgodosedd. Tillfället för fiskeintresset att

låta sig företrädas vid domstolen syntes sålunda icke sällan försittas till följd av att vederbörande fiskeritjänsteman icke i tid erhöle kännedom om synemännens utlåtande. De sakkunniga ansåge sig därför böra förorda införande av en bestämmelse att, om fiskeritjänsteman i yttrande, som avgivits på grund av förordnande enligt 10 kap. 43 § vattenlagen, förklarat fiskerinäring av betydenhet kunna genom företaget lida väsentligt förfång eller föreslagit särskilda åtgärder till skydd för fisket, det skulle åligga förrättningsmannen att inom trettio dagar efter förrättningens avslutande till fiskeritjänstemannen översända utdrag av synemännens utlåtande i vad det avsåge fisket. Den föreslagna bestämmelsen syntes lämpligen böra få sin plats i 10 kap. 74 § vattenlagen.

Yttrandena.

De sakkunnigas förslag i denna del har i yttrandena lämnats utan erinran.

Departementschefen.

I likhet med de sakkunniga finner jag det angeläget, att synemännens utlåtande rörande torrlägningsföretag, som anses kunna inverka menligt på fisket, utan dröjsmål bringas till fiskerimyndighets kännedom så att möjlighet icke försittes att bevaka fiskets intressen. Vad nu sagts gäller även vattenregleringsföretag, som handläggas av synemän. I fråga om *förslag* till utlåtande, där sådant avgives, torde den erforderliga lagändringen böra vidtagas genom att i 10 kap. 68 § intages föreskrift, att där fiskeritjänsteman enligt 43 § förordnats att avgiva yttrande angående företaget, avskrift av förslaget skall sändas till honom, om han haft något att erinra med anledning av företaget. Med avseende å själva *utlåtandet* bör i 74 § intagas motsvarande bestämmelse, därvid dock tillika bör föreskrivas, att om ändring ej gjorts i avgivet förslag till utlåtande, endast skall sändas meddelande här om jämte underrättelse angående fullföljd av talan mot förrättningen. Sist angivna begränsning av skyldigheten att översända avskrift av utlåtandet torde böra införas även med avseende på gällande föreskrift i 74 § om underrättelse till fisketillsynsmyndigheten rörande kloakledningsföretag m. m.

De föreslagna lagändringarna torde böra träda i kraft den 1 juli 1945.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag om ändring i 7, 10 och 11 kap. vattenlagen*.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över detta lagförslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 rege- ringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemstäl- lan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Thore Wisén.

Förslag

till

Lag

om ändring i 7, 10 och 11 kap. vattenlagen.

Häri genom förordnas, att 7 kap. 22 och 41 §§, 10 kap. 33, 68 och 74 §§ samt 11 kap. 17 § 42 vattenlagen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

7 KAP.**22 §.**

Med avseende — — — nu sagts.

Med båtnad — — — nämnda djup.

Vad i denna lag stadgas om båtnad genom marks torrläggning skall äga motsvarande tillämpning, där förbättrade betingelser vinnas för marks brukning eller användning för annat ändamål; och skall därvid båtnad, som vinnes i avseende å marks brukning, anses som jordförbättring.

Ej må — — — eljest förändras.

41 §.

Å företag — — — motsvarande tillämpning.

Visas efter det vattenavledningsföretag blivit utfört, att därigenom vinnes stadigvarande minskning i kostnaderna för flottningen i allmän flottled eller för flottledens underhåll, må de flottande på talan av deltagarna förpliktas att erlægga högst så stor del av det belopp, vartill kostnadsminskningen kan skattas, som svarar mot förhållandet mellan å ena sidan företagets anläggningskostnad och å den andra den beräknade båtnaden därav för mark, som beröres av företaget; och skall flottledens bidrag av de flottande betalas i den ordning, som finnes stadgad beträffande allmän flottleds anläggningskostnad. Å oguldet kapitalbelopp skall gäldas ränta efter den räntefot, som finnes skälig. För bidrag, som nu nämnts, förvärfvas ej delaktighet i företaget, och vare förty de flottande ej skyldiga att taga del i framtida kostnad för detta.

¹ Senaste lydelse av 7 kap. 22 och 41 §§ se SFS 1920: 459, av 10 kap. 33, 68 och 74 §§ se SFS 1941: 614 samt av 11 kap. 17 § se SFS 1944: 87.

10 KAP.

33 §.

Förordnande, som — — — ersättning därför.

Vad i 2 § stadgas om ställande av säkerhet för förrättningskostnaden äge tillämpning jämväl i fråga om förordnande enligt denna §.

Beträffande företag, som avser torrläggning, äger Konungen förordna, att ansökan, som i första stycket sägs, skall ingivas till annan myndighet än Konungens befallningshavande.

68 §.

Har i — — — angående företaget.

Har fiskeritjänsteman enligt 43 § förordnats att avgiva yttrande angående företaget, skall avskrift av förslaget till utlåtande utan dröjsmål översändas till honom, såframt han haft något att erinra med anledning av företaget.

I fråga — — — till fisketillsynsmyndigheten.

74 §.

Avskrift av — — — nämnda ställen.

I andra — — — avskrift därav.

Har fiskeritjänsteman enligt 43 § förordnats att avgiva yttrande angående företaget, skall avskrift av utlåtandet eller ock meddelande jämte underrättelse, som i första stycket sägs, inom samma tid översändas till honom, såframt han haft något att erinra med anledning av företaget.

I fråga om företag enligt 8 kap. skall avskrift av utlåtandet eller meddelande jämte underrättelse, som i första stycket sägs, översändas till fisketillsynsmyndigheten.

11 KAP.

17 §.

---

42. talan jämlikt 7 kap. 29 § om skyldighet för ägare av mark att deltaga i kostnaden för diknings-, vattenavlednings- eller invallningsföretag eller om sådan jämkning av bidragsskyldigheten, som i nämnda lagrum omförmäles, så ock talan jämlikt 7 kap. 41 § andra stycket om bidrag med anledning av båtnad, som genom vattenavledning eller invallning tillskyndas allmän flottled;

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1945.

I fråga om ärende, däri utlåtande av synemän eller utslag av vattendomstol meddelats före nya lagens ikraftträdande, skall 7 kap. 22 § nya lagen ej äga tillämpning.

De sakkunnigas förslag till lag om ändring i vissa delar av vattenlagen.

Härigenom förordnas att 7 kap. 22 och 41 §§ samt 10 kap. 33 och 74 §§ vattenlagen skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives:

7 KAP.

22 §.

Vid torrläggning för jordbruksändamål skall såsom båtnad (jordförbättring) anses dels den genom företaget åstadkomna höjningen i markens alstringsförmåga genom torrläggning intill ett djup av 1,2 meter eller det större djup, vartill jordens ägare äskat torrläggning av densamma, ävensom den ökade möjligheten till alstringsförmågans höjande på sätt nu sagts (alstringsbåtnad), dels ock de genom företaget åstadkomna eller möjliggjorda bättre betingelserna för brukning av den mark som torrläggas eller eljest beröres av företaget (brukningsbåtnad).

Med — — — djup.

Ej — — — förändras.

41 §.

Å företag, som i 37 § sägs, skall vad i 2 kap. 2 och 8 §§, 11—13 §§, 14 § andra stycket, 27—30 §§, 31 § andra stycket samt 32—34 §§ stadgas beträffande byggande i vatten ävensom vad i 3 kap. 9 § andra stycket föreskrives i fråga om vattenreglering äga motsvarande tillämpning.

10 KAP.

33 §.

Förordnande — — — därför.

Ansökning, som avser torrläggning av mark för jordbruksändamål, skall ingivas till vederbörande torrläggningsnämnd, vilken har att med förslag å lämplig förrättningsman överlämna ansökningen till Konungens befallningshavande.

Vad i 2 § stadgas om ställande av säkerhet för förrättningskostnaden samt om underrättelse till vattenrättsdomaren äge tillämpning jämväl i fråga om förordnande enligt denna §. Avser förordnandet torrläggning som i andra stycket sägs, skall underrättelse jämväl genast tillställas torrläggningsnämnden.

74 §.

Avskrift — — — ställen.

I andra fall — — — därav.

Har fiskeritjänsteman i yttrande, som avgivits på grund av förordnande enligt 43 §, förklarat fiskerinäring av betydenhet kunna genom företaget lida väsentligt förfång eller föreslagit särskilda åtgärder till skydd för fisket, skall förrättningsmannen inom samma tid till denna översända utdrag av synemännens utlåtande i vad det avser fisket.

I fråga — — — fisketillsynsmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 8 mars 1945.

Närvarande:

regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GULDBERG,
EKBERG,
SANTESSON.

Enligt lagrådet den 7 mars 1945 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 23 februari 1945, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändring i 7, 10 och 11 kap. vattenlagen*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn G. U. Schirén.

Lagrådet fann förslaget ej föranleda annan erinran än att innebörden av bestämmelsen i 7 kap. 22 § tredje stycket skulle tydligare framgå, om densamma erhöle det innehållet, att till båtnad av marks torrläggning ock skall hänföras förmån av förbättrade betingelser för marks brukning eller användning för annat ändamål samt att därvid båtnad i avseende å marks brukning skall anses som jordförbättring.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med statsrådet Rubbestad anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, lagrådets den 8 mars 1945 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 23 februari 1945 remitterade förslaget till *lag om ändring i 7, 10 och 11 kap. vattenlagen*; därvid föredraganden efter redogörelse för utlåtandets innehåll hemställer, att förslaget måtte, sedan däri vidtagits av lagrådet förordad formell ändring av 7 kap. 22 § i förslaget jämte en annan redaktionell jämkning, jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställa förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sigrid Linders.